2025-16-RE

Causa 2025-16-RE

(Villagrasa Noguera c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 124-2025. Recurs d'empara

Aute del 14 d'abril del 2025

BOPA núm. 47, del 23 d'abril del 2025

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 26 de febrer del 2025, per la representació processal del Sr. Àlex Villagrasa Noguera, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 4 de febrer del 2025, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la mateixa norma, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li la resolució impugnada amb retroacció de les actuacions, per tal que la Sala Penal les retorni al Tribunal de Corts, com a òrgan competent per resoldre en relació amb el benefici de rehabilitació i amb la cancel·lació corresponent dels antecedents penals. Així mateix, demana que es decreti la suspensió dels efectes de la decisió impugnada per impedir que es produeixi un dany irreparable sobre la llibertat del recurrent;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. L'11 d'octubre del 2020, el Sr. Àlex Villagrasa Noguera va ser condemnat, mitjançant ordenança penal, com a responsable d'un delicte menor de conducció de vehicle automòbil amb un grau d'alcoholèmia superior a 0,8 g/l de sang, a la pena d'un mes nocturn condicional, amb un termini de suspensió de la condemna de 2 anys i a la privació del permís de conduir durant 7 mesos.

1.2. Atès que 28 dies després va ser controlat conduint amb el permís de conducció retirat, el 6 d'octubre del 2020, el recurrent també va ser condemnat, mitjançant ordenança penal, com a responsable d'un delicte menor de crebantament de la pena de privació del permís de conduir, a la pena d'1 mes d'arrest nocturn condicional, amb un termini de suspensió de la condemna de 2 anys i a la privació del permís de conduir durant 2 mesos.

1.3. En fase d'execució, el 17 de gener del 2024, la Secció d'Instrucció 2 de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual decidia revocar parcialment la condemna imposada al recurrent per l'ordenança penal de l'11 d'octubre del 2020 i fixar el termini de compliment de la pena en 15 dies d'arrest nocturn.

1.4. La representació processal del recurrent va formular un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió.

1.5. Paral·lelament, el 24 d'abril del 2024, la representació processal del Sr. Àlex Villagrasa Noguera

va presentar davant el Tribunal de Corts la cancel·lació dels seus antecedents penals.

1.6. El 9 de maig del 2024, el Tribunal de Corts va dictar un aute, en què acordava la cancel·lació parcial dels antecedents penals del recurrent pel que feia únicament al delicte menor de crebantament de la pena de privació del permís de conduir, però desestimava la cancel·lació d'aquests antecedents penals respecte del delicte menor de conducció de vehicle automòbil amb un grau d'alcoholèmia superior a 0,8 g/l de sang, fins que la Sala Penal es pronunciés en el marc de l'apel·lació formulada contra l'aute del 17 de gener del 2024, dictat per la Secció d'Instrucció 2 de la Batllia.

1.7. El 4 de desembre del 2024, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute (90-2024) en què estimava parcialment aquest recurs, limitant el quantum de la pena a 7 dies d'arrest nocturn, a complir al Centre Penitenciari, en unitat separada, durant 10 hores seguides.

1.8. Aquell mateix dia, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute (91-2024) en què desestimava el recurs d'apel·lació presentat contra l'aute del 9 de maig del 2024, dictat pel Tribunal de Corts, el qual confirmava.

1.9. La representació processal del recurrent va plantejar un incident de nul·litat contra aquesta decisió, i, el 19 de desembre del 2020, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que inadmetia a tràmit aquest incident de nul·litat i confirmava l'aute recorregut.

1.10. D'acord amb l'article 18 *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials, la representació processal del recurrent va formular un recurs d'apel·lació contra l'aute que inadmetia a tràmit el seu incident, i, el 4 de febrer del 2025, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute que inadmetia a tràmit aquest recurs.

1.11. El 26 de febrer del 2025, la representació processal del Sr. Àlex Villagrasa Noguera va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 4 de febrer del 2025, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la mateixa norma.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent al·lega que l'aute de la Sala Penal impugnat vulnera els seus drets a la jurisdicció i a un procés degut, perquè no motiva adequadament la inadmissió a tràmit del seu recurs d'apel·lació en el marc de l'incident de nul·litat. Considera, a més, que s'aparta arbitràriament de la seva pròpia jurisprudència sense una justificació suficient i ignora completament les competències del Tribunal de Corts en matèria de concessió del benefici de rehabilitació i de cancel·lació dels antecedents penals.

- Sobre aquest darrer punt, la Sala Penal afirma que la competència respecte de la cancel·lació dels antecedents penals no és exclusiva del Tribunal de Corts, i, segons el seu parer, aquesta afirmació contradiu directament l'article 263 del Codi de procediment penal.

- Per tant, la Sala Penal es pronuncia sobre una matèria que no correspon al seu àmbit competencial, circumstància que infringeix el principi de legalitat i genera una greu inseguretat jurídica.

- De fet, la Sala Penal es desvia de la seva pròpia jurisprudència establerta en la sentència 58-2018, d'acord amb la qual des de la data d'interrupció del termini per obtenir el benefici de rehabilitació s'inicia el còmput d'un nou termini de 2 anys, i si no es torna a delinquir i també s'han complert les condicions de l'article 87 del Codi penal, l'antecedent penal s'ha de considerar cancel·lat.

- Addueix que es troba en el mateix cas exacte, ja que, el 6 de novembre del 2020, va infringir la condició imposada de privació del permís de conduir a causa d'un delicte menor de crebantament d'aquesta condemna, fet que va comportar la interrupció del termini de 2 anys per obtenir el benefici de rehabilitació. Per tant, el nou còmput s'iniciava a partir d'aquest moment, i, per tant, a partir del 8 de juliol del 2023 (la data de presentació de la seva sol·licitud de benefici de rehabilitació que va ser el 26 d'abril del 2024), els seus antecedents ja eren susceptibles de ser cancel·lats.

- Per consegüent, el refús dels tribunals penals no té cap fonament jurídic, ni justificació, motius pels quals es genera una vulneració flagrant del principi de seguretat jurídica.

- Seguidament, considera que la decisió impugnada de la Sala Penal vulnera el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, ja que no dona una resposta clara de la seva decisió respecte de l'aplicació de l'article 87 del Codi penal, no motiva perquè s'atribueix una competència que correspondria al Tribunal de Corts i, a més, omet qualsevol anàlisi sobre la vulneració del principi de seguretat jurídica.

- Segons el seu parer, el Tribunal de Corts hagués hagut de motivar clarament per què no aplica la jurisprudència vigent, i, la Sala Penal hagués hagut de corregir aquest defecte. No obstant això, ha consolidat una decisió contradictòria que vulnera el seu dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret.

- Reitera que en el seu cas s'han complert plenament les condicions requerides en el nou termini iniciat a partir de la data del crebantament, tal com estableix l'article 87 del Codi penal i conclou que l'aute impugnat no proporciona cap argument jurídic suficient que justifiqui la seva decisió, tan sols indica que no compleix aquestes condicions, però sense explicar en cap moment el per què, ni quins requisits es considerarien incomplerts.

- Conclou que l'aute impugnat es limita a fer afirmacions genèriques i a negar l'aplicació de la jurisprudència vigent.

- Finalment, indica que l'execució immediata de la decisió impugnada posa en risc la seva llibertat, ja que l'ingrés a la presó sense la resolució adequada de les qüestions que planteja contravindria el principi de proporcionalitat i vulneraria el seu dret fonamental a la llibertat.

- Per tot això, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li la resolució impugnada amb retroacció de les actuacions, per tal que la Sala Penal les retorni al Tribunal de Corts, com a òrgan competent per resoldre en relació amb el benefici de rehabilitació i amb la cancel·lació corresponent dels antecedents penals. Així mateix, demana que es decreti la suspensió dels efectes de la decisió impugnada per impedir que es produeixi un dany irreparable sobre la seva llibertat.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- La Sala Penal constata que de la lectura de l'aute recorregut se'n desprèn que el recurs d'apel·lació

contra la inadmissió a tràmit del seu incident de nul·litat no té cap fonament.

- Retreu a la part recurrent haver reproduït les mateixes al·legacions plantejades en l'incident de nul·litat, les quals van ser respostes, i si bé el recurrent pot legítimament no compartir-les, aquestes no poden ser qualificades d'il·lògiques, d'absurdes, ni tampoc suposen la vulneració de cap dels drets al·legats.

- En primer lloc, pel que fa a l'al·legació relativa a una suposada contradicció en la seva jurisprudència, la Sala Penal declara que la sentència del 20 de setembre del 2018 (58-2018) invocada per la part recurrent va cancel·lar els antecedents penals d'aquella persona afectada a causa de la prescripció de la pena imposada, situació clarament diferent de la causa concreta del recurrent.

- En segon lloc, pel que fa a l'al·legació sobre la manca d'argumentació suficient per denegar la cancel·lació esmentada, després de citar la jurisprudència constitucional sobre la motivació, la Sala Penal conclou que l'aute objecte de recurs conté una motivació clara i concisa respecte de les circumstàncies del cas, exposa que es tracta de dos procediments paral·lels: un que versa sobre la revocació en grau d'apel·lació d'una pena suspesa per haver comés un nou delicte dins el període de suspensió, i l'altre, que versa sobre la denegació de la cancel·lació dels antecedents penals, sent la causa de desestimació la revocació parcial de la pena suspesa, perquè a la data del pronunciament del Tribunal de Corts, aquesta revocació es trobava en curs d'apel·lació.

- Aquest raonament es recolza en criteris objectius i permet a la part recurrent entendre perfectament els motius pels quals les seves pretensions van ser rebutjades.

- En tercer lloc, pel que fa a la manca de justificació legal o processal per denegar la petició de cancel·lació dels antecedents penals, precisa que s'han de tenir en compte els articles 87 i 88 del Codi penal, el darrer dels quals estableix que "*Els terminis esmentats en l'article anterior es computen a partir de la data d'extinció de la pena*".

- Per consegüent, atès que es va revocar la pena suspesa en la primera causa relativa als 15 dies d'arrest nocturn (aute de la Secció d'Instrucció 2 de la Batllia del 17 de gener del 2024, confirmat parcialment per la Sala Penal en l'aute del 4 de desembre del 2024), la pena no està extingida, ja que s'haurà d'executar, motiu pel qual la decisió del Tribunal de Corts de no cancel·lar aquest antecedent penal és adequada i totalment justificada.

- Sobre l'últim motiu de recurs referent a la incompetència de la Sala Penal per resoldre la demanda de cancel·lació d'antecedents penals i referent a una vulneració del principi de legalitat processal, manifesta que la interpretació del recurrent és errònia.

- La Sala Penal recorda l'article 56.2 de la Llei qualificada de la Justícia, que disposa que: "*És competent per jutjar tots els recursos interposats contra les resolucions judicials adoptades en primera instància per la Batllia en matèria civil i administrativa amb els límits fixats per les lleis, i en matèria penal pel Tribunal de Corts, i també per resoldre els recursos formulats contra les resolucions dictades pels batlles d'instrucció en fase d'execució de les ordenances penals*".

- Per tant, no es tracta d'una competència delegada, com pretén la part recurrent, sinó d'una competència pròpia i autònoma establerta per la Llei, afegint que en cap cas es vulnera el principi de legalitat processal.

- Per aquests motius, declara la inadmissió a tràmit del recurs d'apel·lació interposat contra la inadmissió a tràmit de l'incident de nul·litat presentat per la part recurrent.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Des d'un punt de vista formal aquesta demanda d'empara es presenta contra l'aute núm. 6-2025 de la Sala Penal del 4 de febrer del 2025 que va decidir "*inadmetre el recurs interposat (...) contra l'aute de la sala penal de data 19 de desembre de 2024*". Atès, però, que el cas resulta de notable complexitat serà bo que exposem breument les fites més significatives del litigi que ha donat origen a aquestes actuacions. I així: i) l'11 d'octubre del 2020, l'avui recurrent va ser condemnat per ordenança penal de la Batllia de Guàrdia (Penal), -Executòries 2080197/2020- a la pena d'1 mes d'arrest nocturn condicional (amb un termini de suspensió de condemna de 2 anys), així com a una pena de privació del permís de conduir per un període de 7 mesos. Mitjançant un aute del Tribunal de Corts del 17 de gener del 2024, la condemna d'arrest va ser rebaixada a 15 dies. I mitjançant un aute de la Sala Penal del 4 de desembre del 2024, novament reduïda a 7 dies; ii) el 6 de novembre del 2020, el mateix recurrent va ser condemnat per ordenança penal de la Batllia -Executòries 2080212/2020- per un delicte menor de crebantament de la pena de privació del permís de conduir a la pena d'1 mes d'arrest nocturn condicional (amb un termini de suspensió de condemna de 2 anys) i a la privació del permís de conduir per un període de 2 mesos; iii) també a instàncies del recurrent, el 9 de maig del 2024, el Tribunal de Corts va acordar la cancel·lació dels antecedents de la causa Executòries 2080212/2020 i denegar la de la causa Executòries 2080197/2020; iv) interposat el corresponent recurs d'apel·lació, la Sala Penal, mitjançant l'aute del 4 de desembre del 2024, va

desestimar el recurs i va confirmar la resolució apel·lada; v) es va formular un incident de nul·litat que va ser resolt per un aute de la Sala Penal del 19 de desembre del 2024; vi) el subsegüent recurs va ser inadmès a tràmit per l'aute del 4 de febrer del 2025, contra el qual es presenta la demanda d'empara que origina aquesta causa.

3.2. El recurs d'empara al·lega que la resolució recorreguda vulnera els drets a la tutela judicial efectiva i a un procés degut (fonament de dret primer) per entendre: a) que la Sala Penal no té competència per resoldre sobre la concessió del benefici de rehabilitació i sobre la cancel·lació dels antecedents penals; i, b) que s'ha vulnerat el principi de seguretat jurídica en desviar-se injustificadament de la seva pròpia jurisprudència. Argumenta igualment que la sentència objecte del recurs vulnera el dret del recurrent a obtenir una decisió fonamentada en Dret. I, en tercer terme, vulnera el dret fonamental a la llibertat. En relació amb aquests raonaments, cal remarcar d'entrada que el dret a la tutela judicial -concepte que no conté la Constitució andorrana- es correspon amb el dret a la jurisdicció de l'article 10 del text constitucional que, com ha repetit moltes vegades aquest Tribunal, es desplega en el dret d'accés a la jurisdicció, en el dret a un procés degut i en el dret a una decisió fonamentada en Dret. Més endavant ens hi referirem específicament. També resulta bàsic declarar que les qüestions de competència, siguin de naturalesa objectiva, funcional o territorial, corresponen exclusivament a la jurisdicció ordinària. El procés degut, des de la perspectiva constitucional, és tota una altra cosa distinta d'aquella que fa referència a quin òrgan judicial és competent i al fet de si el procediment emprat per a la solució d'un conflicte és adequat o inadequat. La Constitució exigeix explícitament que el procés sigui substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei i implícitament que en el transcurs del procés es respectin tots aquells principis que fan que el procés sigui el degut. La predeterminació legal no comporta l'atribució de la competència per a cada cas a un tribunal concret, sinó només la prohibició de l'actuació dels diferents tribunals en un àmbit que la llei no hagi previst, és a dir, de forma il·legal o arbitrària. D'altra banda, el principi de seguretat jurídica, com d'altres més expressament enumerats a l'article 3.2 de la Constitució, evidentment resulten essencials en un bon ordenament jurídic, però no constitueixen *per se* drets fonamentals si no es manifesten integrats en algun dels drets o de les llibertats fonamentals determinats per la Constitució o els tractats internacionals i, per tant, la seva hipotètica vulneració no pot donar lloc al procediment d'empara. En resum, el nostre pronunciament s'ha de limitar a decidir, més enllà d'allò que ja s'ha dit, si el procés tramitat és el degut, si la resolució recorreguda està fonamentada en Dret i si s'ha vulnerat el dret a la llibertat del recurrent en empara.

3.3. Amb caràcter previ, però, s'ha de fixar l'objecte concret de l'empara sol·licitada. Com ja hem dit al fonament jurídic primer, el recurs s'interposa dins del termini legal i amb totes les formalitats exigides per la llei contra un aute que resol definitivament un incident de nul·litat. Aquest procediment incidental no està previst en la Constitució. Va ser configurat en la Llei transitòria de procediments judicials (article 18 bis 1) com a un procediment relativament simètric a aquell previst a l'article 41 de la Constitució per als supòsits en els quals la hipotètica vulneració d'un dret fonamental es refereix al dret a la jurisdicció i es produeix dins d'un procediment judicial de qualsevol tipus. Ha estat objecte de diverses modificacions pel Codi de procediment civil. D'acord amb aquest criteri, resulta procedent analitzar si l'aute concretament recorregut infringeix algun dret fonamental, però també si una vulneració d'aquesta naturalesa s'ha produït en el procediment dins el qual s'ha plantejat l'incident de nul·litat.

3.4 En ambdós casos, la resposta ha de ser negativa. L'incident de nul·litat va ser tramitat correctament i la seva resolució definitiva s'ajusta a allò que disposa l'article 18 *quater*, paràgraf 4 de la Llei transitòria de procediments judicials. La decisió d'inadmetre a tràmit el recurs, adoptada en l'aute del 4 de febrer del 2025, està ben fonamentada en Dret, ja que motiva suficientment que el recurs interposat contra la seva primera decisió -aute del 19 de desembre del 2024- no té fonament, ja que es limita a reproduir essencialment les al·legacions efectuades amb anterioritat i que ja van ser desestimades en la resolució anterior. De tota manera, sintetitza els quatre motius del recurs i els analitza confirmant la inaplicabilitat al cas d'una sentència de la Sala Penal del 20 de setembre del 2018 per diferència en el supòsit de fet, la suficient fonamentació de la resolució que es pretén anul·lar, el correcte tractament del tema de fons relatiu a la cancel·lació dels antecedents i la competència de la Sala per dictar la resolució recorreguda.

3.5. El recurs d'empara insisteix en la vulneració del dret del recurrent a la jurisdicció sobre la base de la suposada incompetència de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia per resoldre en relació amb la concessió del benefici de la rehabilitació i de la cancel·lació d'antecedents. La Sala Penal raona i resol encertadament aquesta qüestió a la part final del fonament de dret segon de l'aute recorregut en empara. Atribuir la competència pel coneixement en primera instància d'una determinada matèria a un tribunal concret no implica que, en mèrits del règim legal de recursos, el tribunal que ocupa un ordre jeràrquic superior no pugui resoldre directament aquesta matèria. També qüestiona que la resolució recorreguda s'hagi dictat sense que el procés sigui el degut, però no especifica els motius, més enllà de l'al·legada incompetència del Tribunal que ja ha estat valorada i de la infracció del principi de seguretat jurídica que també ha estat objecte de la corresponent apreciació. El recurrent introdueix, a més, un nou motiu d'empara com és la vulneració del dret a la llibertat. L'argumentació resulta extemporània per prematura. El mateix escrit diu que l'aute recorregut "*posa en risc el dret a la llibertat*". La protecció i la salvaguarda dels drets i de les llibertats fonamentals no té caràcter preventiu. Exigeix que en l'hipotètic cas examinat, la suposada infracció no sigui potencial, sinó actual, és a dir, que s'hagi produït ja amb anterioritat. Aquest motiu d'empara resulta, doncs, inconsistent sense que sigui necessària una anàlisi més aprofundida del seu contingut.

3.6. Finalment, s'al·lega la vulneració del dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret. Com sovint succeeix amb aquesta invocació, es pretén que el Tribunal Constitucional es converteixi en una darrera instància d'una controvèrsia jurídica que pertany a l'àmbit de la jurisdicció ordinària. Al Tribunal Constitucional, com a intèrpret suprem de la Constitució (article 95) li correspon exclusivament el coneixement i la decisió dels temes de naturalesa constitucional. Certament ha de vetllar per tal que, en mèrits del dret fonamental a la jurisdicció, els conflictes judicials siguin resolts mitjançant decisions fonamentades en Dret. I en el tema específic d'aquest recurs, s'ha de concloure que tant la resolució de fons, com aquella que resol definitivament l'incident de nul·litat estan suficientment motivades i les seves conclusions no poden ser considerades il·lògiques, arbitràries, ni absurdes. Les infraccions denunciades presenten, doncs, una falta manifesta de contingut constitucional i, de conformitat amb l'article 37 de la Llei qualificada d'aquest Tribunal, la sol·licitud d'empara ha de ser inadmesa a tràmit.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2025-16-RE interposat per la representació processal del Sr. Àlex Villagrasa Noguera contra l'aute del 4 de febrer del 2025, dictat per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, al Tribunal de Corts, a la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 14 d'abril del 2025.

Joan Manel Abril Campoy — Pere Pastor Vilanova

President — Vicepresident

Josep-D. Guàrdia Canela — Jean-Yves Caullet

Magistrat — Magistrat